

Charakteristika vyučovacího předmětu Občanská výchova

Obsahové, časové a organizační vymezení

Vyučovací předmět **Občanská výchova je realizován na druhém stupni základní školy v 6.–9. ročníku s časovou dotací jedna vyučovací hodina týdně v každém ročníku**. Výuka probíhá převážně v kmenových učebnách, podle charakteru činností jsou využívány také odborné učebny, digitální technologie, projektová výuka, exkurze a besedy s odborníky.

Předmět vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost a navazuje na zkušenosti a každodenní život žáků. Jeho cílem je vést žáky k aktivnímu, odpovědnému a informovanému občanství, rozvíjet jejich schopnost orientovat se ve společnosti a připravovat je na praktické situace osobního, občanského, pracovního i finančního života.

Výuka je zaměřena na poznávání společnosti v její rozmanitosti a vzájemných souvislostech, na porozumění fungování státu, demokratickým principům, lidským právům a povinnostem občana. Žáci se seznamují se základy právního vědomí, fungováním veřejné správy, ekonomiky a hospodaření domácnosti a získávají orientaci v základních společenských a politických procesech.

Důležitou součástí předmětu je rozvoj kritického myšlení, schopnosti pracovat s informacemi a médií, rozpoznávat manipulativní techniky a vytvářet si vlastní podložené názory. Žáci jsou vedeni k respektu k odlišnostem, k toleranci, odpovědnému rozhodování a k aktivnímu zapojení do života školy, obce i společnosti.

Výuka reaguje na aktuální společenské události a témata, se kterými se žáci setkávají v běžném životě i prostřednictvím médií a sociálních sítí. Součástí předmětu jsou diskuse, projektové aktivity, modelové situace a práce s autentickými materiály, které podporují schopnost argumentace, spolupráce a občanské angažovanosti.

Cílem předmětu je rozvíjet občanské, sociální, komunikační a finanční kompetence žáků a připravit je na odpovědné fungování v demokratické společnosti.

Vyučovací předmět Občanská výchova je úzce spjat s dalšími vyučovacími předměty:

Dějepis – vývoj společnosti a státu, dějiny demokracie, lidská práva, evropská integrace, významné historické události a osobnosti.

Český jazyk a literatura – rozvoj komunikačních dovedností, argumentace, práce s textem, veřejné vystupování a mediální gramotnost.

Zeměpis – globalizace, mezinárodní vztahy, evropské a světové organizace, obyvatelstvo a migrace.

Matematika – hospodaření domácnosti, osobní finance, rozpočty, finanční gramotnost.

Člověk a svět práce – trh práce, pracovní právo, podnikání, kariérové rozhodování.

Přírodopis – ochrana přírody a životního prostředí, udržitelný rozvoj.

Hudební a výtvarná výchova – kulturní dědictví, kulturní život společnosti a významné osobnosti kultury.

Průřezová témata

Výukou předmětu prolínají zejména následující průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova – mezilidské vztahy, komunikace, spolupráce, řešení konfliktů, sebepoznání a sebereflexe.

Výchova demokratického občana – principy demokracie, občanská participace, fungování státu a veřejné správy.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – evropská integrace, mezinárodní organizace, globální problémy současného světa.

Multikulturní výchova – tolerance, respekt k odlišnostem, lidská práva, prevence diskriminace a xenofobie.

Environmentální výchova – ochrana přírody, udržitelný rozvoj, ekologické souvislosti společenského života.

Mediální výchova – kritické hodnocení informací, fungování médií a sociálních sítí, mediální manipulace.

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

Učitel vede žáky k:

vyhledávání, třídění a kritickému hodnocení informací z různých zdrojů,

propojování získaných poznatků s každodenním životem,

samostatnému vyvozování závěrů a hledání souvislostí,

sebehodnocení a převzetí odpovědnosti za vlastní učení.

Kompetence k řešení problémů

Učitel vede žáky k:

analyzování společenských problémů a hledání možných řešení,

posuzování různých názorů a argumentů,

rozlišování mezi fakty, názory a manipulativními sděleními,

odpovědnému rozhodování a přijímání důsledků vlastních rozhodnutí.

Kompetence komunikativní

Učitel vede žáky k:

formulování a obhajobě vlastních názorů,
kultivované diskusi a respektování názorů ostatních,
využívání různých forem komunikace a prezentace,
práci s textovými, obrazovými i digitálními zdroji informací.

Kompetence sociální a personální

Učitel vede žáky k:

spolupráci při skupinové práci a projektových aktivitách,
rozvíjení empatie, tolerance a vzájemného respektu,
uvědomování si dopadů vlastního jednání na ostatní,
rozvoji zdravého sebevědomí a sebereflexe.

Kompetence občanské

Učitel vede žáky k:

respektování demokratických principů a právního řádu,
odpovědnému občanskému jednání,
aktivnímu zapojení do života školy a společnosti,
ochraně lidských práv, životního prostředí a kulturních hodnot.

Kompetence pracovní a podnikavosti

Učitel vede žáky k:

odpovědnému přístupu k pracovním povinnostem,
rozvoji finanční gramotnosti a hospodárného jednání,
orientaci na trhu práce a v pracovněprávních vztazích,
plánování a realizaci společných projektů.

Kompetence digitální

Učitel vede žáky k:

bezpečnému a odpovědnému využívání digitálních technologií,

kritickému posuzování informací z médií a sociálních sítí,
 využívání digitálních služeb veřejné správy a dalších institucí,
 respektování pravidel bezpečnosti a autorských práv v digitálním prostředí.

Kompetence kulturní

Učitel vede žáky k:

respektu k různým kulturám, tradicím a životním stylům,
 poznávání kulturního dědictví České republiky i světa,
 rozvíjení tolerance a otevřenosti vůči odlišným názorům a hodnotám.

Ročník	Výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy a průřezová témata	Poznámky
6.	Žák zná tradice české společnosti a poznává tradice jiných kultur.	Kalendář, státní svátky, významné dny, tradice a zvyky.	Dějepis, Zeměpis; OSV, MKV	Projekt – tradice regionu nebo rodiny.
6.	Žák vybírá vhodné způsoby trávení volného času a dokáže svůj výběr zdůvodnit.	Volný čas a jeho smysluplné využití, zájmové činnosti.	OSV – rozvoj osobnosti	Projektové vyučování.
6.	Žák chápe principy fungování obce a orientuje se v základních institucích.	Obec, samospráva, obecní úřad, region, služby občanům.	Zeměpis, Dějepis; VDO	Možnost exkurze na obecní úřad.
6.	Žák chápe význam rodiny a respektuje pravidla soužití.	Rodina, domov, partnerství, náhradní rodinná péče, pravidla soužití.	OSV, Výchova ke zdraví	Modelové situace.

6.	Žák zná svá práva a povinnosti ve škole a podílí se na vytváření pravidel.	Škola, školní řád, žákovská samospráva, význam vzdělání.	VDO, OSV, ČJ	Školní parlament.
6.	Žák objasní význam státních symbolů a rozlišuje vlastenectví od nacionalismu.	Vlast, státní symboly, významné osobnosti, národnostní menšiny, korunovační klenoty	Dějepis, Zeměpis, MKV	Referáty a prezentace
6.	Žák respektuje odlišnosti lidí a odmítá projevy diskriminace.	Mezilidské vztahy, lidská práva, Úmluva o právech dítěte, předsudky.	OSV, MKV, VDO	Skupinová práce.
6.	Žák si uvědomuje svou identitu a digitální stopu.	Osobní a digitální identita, bezpečné chování online.	Informatika, MDV, OSV	Nový obsah dle RVP 2025.
7.	Žák kriticky posuzuje informace z médií a reklamy.	Média, reklama, sociální sítě, ověřování informací.	ČJ, Informatika, MDV	Práce s aktuálními příklady.
7.	Žák chápe význam kultury a kulturní rozmanitosti společnosti.	Kulturní život, kulturní instituce, tradice, náboženství.	Dějepis, HV, VV, Zeměpis; MKV	Návštěva kulturní instituce.
7.	Žák respektuje odlišnosti mezi lidmi a odmítá projevy nesnášenlivosti.	Sociální skupiny, rovnost, solidarita,	OSV, MKV	Diskuse a modelové situace.

		stereotypy a předsudky.		
7.	Žák rozpozná manipulaci a propagandu v médiích.	Média, propaganda, reklama, dezinformace, fake news.	ČJ, Informatika, MDV	Práce s mediálními sděleními.
7.	Žák rozlišuje různé formy vlastnictví a chápe jejich ochranu.	Majetek, vlastnictví, ochrana majetku, duševní vlastnictví.	VDO, Informatika	Autorská práva.
7.	Žák chápe význam státu a základních demokratických principů.	Stát, demokracie, volby, dělba moci, Ústava ČR.	Dějepis, VDO	Simulace voleb.
7.	Žák zná základní práva a povinnosti občana.	Právo, právní normy, soudnictví, Listina práv a svobod.	Dějepis, VDO	Práce s právními dokumenty.
7.	Žák rozlišuje demokratické a nedemokratické formy vlády.	Demokracie a autoritářství, občanská společnost.	Dějepis, VDO	Aktuální příklady ze světa.
8.	Žák poznává své silné a slabé stránky a využívá je při rozhodování.	Osobnost, schopnosti, vlastnosti, temperament, charakter.	OSV	Sebehodnocení.
8.	Žák rozvíjí zdravé sebevědomí a realistické sebepoznání.	Sebepoznání, sebehodnocení, osobní hodnoty.	OSV	Portfolio žáka.

8.	Žák rozvíjí komunikační dovednosti a řeší konflikty nenásilně.	Komunikace, konflikty, asertivita, empatie.	ČJ, OSV	Nácvik modelových situací.
8.	Žák plánuje osobní rozvoj a stanovuje si cíle.	Motivace, vůle, osobní cíle, životní perspektiva.	OSV	Sebereflexe.
8.	Žák se orientuje v základních ekonomických pojmech.	Výroba, obchod, služby, nabídka a poptávka.	Zeměpis, Matematika	Finanční gramotnost.
8.	Žák hospodaří s osobním rozpočtem.	Příjmy, výdaje, rozpočet domácnosti, úspory.	Matematika	Praktické příklady.
8.	Žák rozlišuje způsoby placení a chápe jejich výhody a rizika.	Hotovostní a bezhotovostní platby, bankovní účet.	Matematika, Informatika	Internetové bankovníctví.
8.	Žák rozpozná rizika zadlužení a finančních podvodů.	Úvěry, půjčky, dluhy, exekuce, finanční bezpečnost.	Matematika	Prevence zadlužení.
9.	Žák se orientuje v pracovněprávních vztazích.	Práce, zaměstnání, pracovní smlouva, brigáda.	Člověk a svět práce	Praktické dokumenty.
9.	Žák dokáže posoudit své předpoklady pro budoucí povolání.	Volba povolání, profesní orientace, trh práce.	Člověk a svět práce	Kariérové poradenství.

9.	Žák se orientuje v právních vztazích běžného života.	Smlouvy, reklamace, odpovědnost, ochrana spotřebitele.	VDO	Praktické situace.
9.	Žák chápe fungování veřejné správy a samosprávy.	Obec, kraj, stát, veřejná správa.	Zeměpis, Dějepis	Práce s portály veřejné správy.
9.	Žák vysvětlí význam Evropské unie a mezinárodní spolupráce.	Evropská unie, NATO, OSN, globalizace.	Zeměpis, Dějepis; EGS	Aktuální dění.
9.	Žák se orientuje v současném společenském a politickém dění.	Volby, občanská angažovanost, média, veřejné dění.	ČJ, Dějepis, MDV	Práce s aktuálními zprávami.
9.	Žák navrhuje a realizuje společensky prospěšné aktivity.	Dobrovolnictví, komunitní projekty, participace občanů.	VDO, OSV	Projekt pro školu nebo obec.
9.	Žák kriticky hodnotí informace z médií a sociálních sítí.	Dezinformace, algoritmy sociálních sítí, digitální občanství.	Informatika, MDV	Ověřování zdrojů.